

רשימות

בפרשת השבוע

פרשת מקץ

חלום פרעה

ראיתי בקצת ספרים המנסים לפתור את חלום פרעה, ואמרתי להוסיף כאן עוד רעיון, שהרי ישנם שני סוגי מאכל עיקריים אצל בני אדם, סוג אחד הוא אוכל מהצומח והסוג השני הוא אוכל מהחי, והשבולים בחלום פרעה מסמלים את המזון מהצומח, שהרי הם מביאות גם את החיטים ואת הלחם, לעומת זאת הפרות מסמלים את האוכל מהחי, שמביאות גם את הבשר וגם את החלב והגבינה, ושני דברים אלו הם עיקר מאכלו של אדם, [וי"ל שלכן ארץ ישראל נקראת ארץ זבת חלב ודבש, שהחלב מסמל את המאכלים מן החי, ואם הוא זב מהבהמה אז הוא סימן ברכה למקום, וגם הדבש שהוא דבש תמרים מסמל את הברכה בדברים הצומחים (רש"י שמות יג ה)], ומאכלים אלו תלויים זה בזה, כי כשאין מספיק אוכל הסיבה היא לרוב שאין די מים וגשמים וממילא התבואה לא צומחת, והעצים לא מוציאים פירות, ולכן באותו זמן אין גם מרעה לבקר ולצאן, ולכן הם כחושים.

כששמע יוסף את החלום על השיבולים הדקות וגם על הפרות הכחושות, הבין יוסף בעזרת ה' שיהיה רעב, שאז רואין פרות כחושות ואין תבואה, וזה מה שכתוב [בפרק מ"א פסוק כ"ו] חלום אחד הוא.

עוד י"ל שפרעה מתחיל את סיפור החלום ואומר הנני עומד על שפת היאור, ובכל זאת אחרי הפרות הבריאות יוצאות מן היאור הפרות הכחושות, לרמז לו שלא יעזור לו המים שביאור, אף על פי ששם גודל הרבה צמחיה ירוקה ובדרך כלל הבהמות רועות שם, כמו שנאמר על הפרות בריאות הבשר "ותרעינה באחו", אם כן מדוע הפרות כחושות, היה להם להיות בריאות, שהרי הגיעו מן היאור המלא במים וצמחיה, אלא שרואים מחלום זה, סימן מובהק שיהיה רעב, ולא יעזור המים שביאור.

ומדוע הוסיף מדעתו את הענין של ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתוהו על ארץ מצרים, אף על פי שלא נשאל על כך, כי רק שאלוהו לפתרון החלום.

י"ל שזה נכלל בפתרון החלום עצמו, כי בהמשך הפסוק נאמר, "ועל השנות החלום פעמיים [שבא בשת חלומות נפרדים, וגם התעורר לאחר כל חלום] כי ממחר האלוקים לעשותו", וממילא יש לעשות משהו בנידון, וזהו חלק מפתרון החלום, שיתן לפרעה עצה שימנה מישהו באופן מידי על כל ענין האוכל, ושיאגור הרבה אוכל בשנים הטובות.

פתרון חרטומי מצרים

הכל מסובב מה' יתברך שיוסף יהיה מנהיג של מצרים, ושכל חרטומי מצרים לא יחשבו על פתרון שיהיה שבע שני רעב כמו שיוסף פתר, אפילו שכל החלום מדבר על אוכל ושובע ורזון, ואיך זה שאף אחד מהם לא חשב על פתרון זה?

י"ל שהרי בעבר היה לפחות רעב פעמיים בארץ כנען, ובמצרים לא היה רעב, שהרי נאמר שאברהם אבינו ירד למצרים בגלל הרעב, וכן בימי יצחק אבינו היה רעב והסיבה היחידה שבגללה לא ירד למצרים היא בגלל שהוא עולה תמימה, סימן שבמצרים לא היה רעב, וכנראה שחלק מהסיבה שלא היה שם רעב זה בגלל הנילוס, שביאור היה מים והשקה את כל מצרים כגן הירק, וממילא המצריים בטחו ביאור והיה גם אלילים שנאמר [יחזקאל כט, ג] "לי יאורי ואני עשתיני", ולכן החרטומים לא העלו על דעתם שיהיה רעב במצרים, וכל זה היה השגחה משמים כדי שיוסף הצדיק יבוא ויקח את מלכות במצרים.

פרק מ"ב פסוק ח'

ויכר יוסף את אחיו

רש"י: לפי שהניחם חתומי זקן, והם לא הכירוהו שיצא מאצלם בלא חתימת זקן, ועכשיו מצאוהו בחתימת זקן.

פירושו: רש"י בא לומר לנו שכל האחים היה להם טביעת עין שווה, ואין לומר שיוסף היה מכיר יותר מאחיו אפילו בלא זקן, בגלל טביעת עין מיוחדת שהיתה בו, שזהו לכאורה משמעות לשון הפסוק, וכדי להפיק מביאור זה, רש"י אומר שהם יצאו ממנו עם חתימת זקן ולכן הוא הכיר אותם, אך אם הם היו יוצאים בלא חתימת זקן גם הוא לא היה מכיר אותם, ולפי דברי רש"י אלו מובן המשך הפסוקים כשבנימין הגיע אל יוסף שאל אותם יוסף [פרק מ"ג פסוק כ"ט] הזה אחיכם הקטן? כיון שיצא בלא חתימת זקן, שהרי היה צעיר מיוסף, ועכשיו יש לו זקן, אך משם אין ראיה כל כך, כי יכול להיות שאמר זאת רק משום שרצה להראות להם שאינו מכירו, כדי שלא יחשדוהו, ובאמת הפסוק מתחיל "וירא את בנימין אחיו בן אמו", שמשמע קצת שכן מכירו, ואולי שמכירו אחרי שכבר יודע שהוא אחיו ומוצא בו מראה משפחתי דומה, ויודע שהם אמורים להביאו.

פרק מ"ג פסוק ב'

שבו שברו לנו מעט אוכל

לפי התרגום יונתן שתרגם "מעט אוכל" - "קליל עבורא", אפשר להבין את בקשתו של יעקב אבינו שכדי שיביאו הרבה תבואה למשפחתו הגדולה וכדי שלא יצטרכו ללכת הרבה פעמים, אמר להם לקחת אוכל קל שעל ידי כך יוכלו לקחת יותר אוכל, אך לפי תרגום אונקלוס שתרגם זער עיבורא - שפירושו קצת מזון, איך אפשר להבין בקשה זו, הרי יש לו כמעט שבעים נפש לפרנס, והוא אומר לבניו להביא מעט אוכל?

וי"ל שהיה זה ממידת הביטחון שיחזור השובע לארץ כנען, וכן כוונתו באמרו "מעט אוכל" הוא שלא צריך הרבה אוכל, אלא רק כדי קיום, וללא שום מותרות, בדומה לנדרו שנדר בדרכו לחרן בפרשת ויצא [כת, כ] "ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבש", ואין צורך להתחשב בנבואתו של מלך גוי במצרים שהרעב ימשך שבע שנים.

עוד י"ל לפי מה שבארנו לעיל שליעקב אבינו היה הרבה צאן והיה עשיר גדול והיה להם די אוכל, וכל מה שביקש מבניו שיביאו אוכל ממצרים הוא בשביל שלא יאמרו עליהם שהם עשירים, [עיין רש"י בד"ה למה תתראו], ולשם כך די במעט אוכל. [אך בלשון הפסוקים משמע שהרעב היה גדול כל כך עד כדי שגם יעקב ומשפחתו היו תלויים באוכל זה].

מתוך הספר רשימות בפרשת השבוע לרב הופנר

הערות והארות על הכתוב כאן יתקבלו ברצון במייל שכתובתו haseforum@gmail.com